

Netflix Dizisi 'Kuş Uçuşu'nun Gazetecilik Mesleği Açısından Alımlama Çalışması

Reception Study of the Netflix Series as the 'Kuş Uçuşu' from the Perspective of the Journalism Profession

Mustafa İNCE¹, Mevlüt Can KOÇAK², Olgun KÜÇÜK³, Zamina HUSEYNOVA⁴

^{1,2,3,4}Karabük Üniversitesi, Türker İnanoğlu İletişim Fakültesi, Karabük

ORCID:

M.İ.: 0000-0001-8058-1076

M.C.K.: 0000-0002-9496-0541

O.K.: 0000-0002-9471-3540

Z.H.: 0009-0002-7639-2672

Corresponding Author:

Mustafa İNCE

Email: mince7@hotmail.com

Citation: İnce, M., Koçak, M. C., Küçük, O. ve Huseynova, Z. (2024). Netflix dizisi 'Kuş Uçuşu'nun gazetecilik mesleği açısından alımlama çalışması. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 14 (2): 92-102.

Submitted: 20.03.2024

Accepted: 19.04.2024

Özet

Medya, programlar ve popüler içeriklerle birtakım mesajları izleyicilere aktarmaktadır. Daha çok egemen kodlarla şekillenmiş olan bu iletiler ise takipçi kitleler tarafından değişik şekillerde yorumlanabilmektedir. Bu mesajlar, tüm izleyenleri aynı biçimde ve aynı hızda etkilemeyebilir. Bireyin kişisel özelliklerinin yanı sıra içinde yaşadığı toplumsal yapı da bu farklılığı ortaya çıkarabilmektedir. İzleyicilerin içerikteki mesajları nasıl alımladığının anlaşılmasında Kültürel Çalışmalar geleneği içerisinde yer alan Stuart Hall'ün ortaya koyduğu 'Kodlama-Kodaçımı' modeli kullanılarak analizler yapmak mümkün olmaktadır. Bu alımlama modeli kullanılarak seyircilerin aktarılan mesajları nasıl okudukları anlaşılabilir. İletişim teknolojisinin geldiği aşamada yeni medya ortamları geleneksel medyaya kıyasla seyirci bakımından önemli bir potansiyele sahip olmuştur. Dijital medyada yayımlanan içerikler ve diziler toplumdaki yoğun ilgi görmektedir. Bu çalışma kapsamında, Netflix'te yayımlanmış olan "Kuş Uçuşu" dizisine ait kodların gazetecilik mezunu öğrenciler tarafından nasıl alımlandığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bunun için alımlama analizi çerçevesinde derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Araştırma için diziyi izlemiş olan 8 öğrenci ile derinlemesine görüşmeler yapılarak öğrencilerin verdikleri cevaplar Hall'ün geliştirdiği üç okuma şekli baz alınarak yorumlanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre; "Kuş Uçuşu" dizisinde kodlanan mesajların egemen, muhalif ve müzakereci bir anlayışla alımlandığı gözlenmektedir. Bu bakımdan içerikleri takip eden kitlelerin pasif bir durumda konumlanmayıp aktif olarak içerikleri alımlayıp yorumlayabildikleri anlaşılmaktadır. Diğer yandan, katılımcılardan çoğu dizide gazetecilik mesleğinin zorluklarının ve rekabetçi yapısının olması gerektiği gibi yansıtıldığını düşünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kodlama-Kodaçımı, Alıcı Kitle, Kuş Uçuşu, Netflix, Gazetecilik

Abstract

The media conveys certain messages to the audience through programs and popular content. These messages, which are shaped by dominant codes, can be interpreted in different ways by the follower masses. These messages may not affect all viewers in the same way and at the same pace. In addition to the individual's personal characteristics, the social structure he lives in can also reveal this difference. In order to understand how the audience perceives the messages in the content, it is possible to make analyzes using the 'Coding-Decoding' model put forward by

Stuart Hall, within the tradition of Cultural Studies. Using this reception model, it can be understood how the audience reads the messages conveyed. At the current stage of communication technology, new media environments have a significant potential in terms of audience compared to traditional media. Contents and series published on digital media attract great attention from the society. Within the scope of this study, it was tried to determine how the codes of the "Kuş Uçuşu" series broadcast on Netflix were received by journalism graduate students. For this, in-depth interviews were conducted within the framework of reception analysis. For the research, in-depth interviews were conducted with 8 students who watched the series, and the answers given by the students were interpreted based on the three reading styles developed by Hall. According to the results of the study, it is observed that the messages encoded in the TV series As The "Kuş Uçuşu" are perceived with a dominant, oppositional, and deliberative approach. In this respect, it is understood that the audiences who follow the content are not positioned in a passive state but can actively receive and interpret the content. On the other hand, most of the participants think that the difficulties and competitive nature of the journalism profession are reflected in the series as it should be.

Keywords: Encoding-Decoding, Audience, Kuş Uçuşu, Netflix, Journalism

1. GİRİŞ

Günümüzde sosyal medya insan hayatının önemli bir parçası haline gelmiştir. Bu durum, gazete ve televizyon gibi geleneksel iletişim araçlarını da etkilemektedir. Sosyal medya, kullanıcılarına ücretsiz hizmet veren ve her geçen gün kullanıcı sayısını artıran bir iletişim platformudur. Zaman ve mekân sınırlaması olmadan bireyleri bir araya getiren sosyal medya, özellikle akıllı telefonların yaygınlaşmasıyla kullanıcı sayısını daha da artırmıştır (Büyükarıslan ve Yengin, 2019). Medyanın oluşturmuş olduğu içerik ve iletiler değişik iletişim kanalları kullanılarak izleyiciyle buluşturulur. İzleyiciler ise bu içeriklerden az veya çok, doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenmektedir.

Özellikle geçmişte kitle iletişim yaklaşımlarının bir kısmı toplumun medya içerikleri karşısında oldukça edilgen bir konumda olduğunu düşünememekteydi. Örneğin, Frankfurt Okulu temsilcileri insanların medya tarafından sürekli olarak yönlendirildiklerini vurgulamaktadır. Onlara göre, medya içerikleri ticari kaygılarla hazırlanıp sunulmakta ve sunulan içerikler ise kitlelerce hemen kabullenilmektedir (Koçak ve Küçük, 2022:138). Kitle iletişim araçlarının çok yaygınlaşmadığı dönemler için bu düşünce geçerli olsa bile izleyiciyi tümüyle pasif gören kuramlar zamanla güncelliğini yitirmiştir (Şeker, 2012).

Günümüzde, alıcı kitlenin pasif değil aktif bir konumda olduğu kabul edilmektedir. Bu anlayışa göre; alıcı kitle, medya tarafından üretilen iletileri kendi kişiliği, değer yargıları ve deneyimleri doğrultusunda yorumlayıp ve anlamlandırmaktadır.

Stuart Hall'ün "kodlama-kodaçımı" kuramı, alıcı kitlenin aktif konumunu vurgulamaktadır. Hall'e göre, medya tarafından üretilen iletiler, kodlama ve kodaçımı olmak üzere iki aşamadan geçer. Kodlama aşamasında, istenen anlam, belirli bir kod sistemi kullanılarak iletiye aktarılır. Kodaçımı aşamasında ise alıcı kitle, iletiyi kendi kod sistemi doğrultusunda yorumlar ve anlamlandırır. Alıcı kitle, gönderilen mesajları üç şekilde okuyabilir: Mesajların ideolojik olarak kodlanmış şekliyle alımlandığı egemen okuma; gönderilen mesajların doğrudan kabul edilmeyip sorgulandığı okuma ve mesajların anlamını bütünüyle reddeden bir okuma (Şeker, 2012).

Bu çalışma kapsamında, Hall'ün ana hatlarını belirlediği 3 okuma şekli ayrıntılı olarak ele alınmış ve örneklem bu okumalar çerçevesinde analiz edilmiştir. Çalışmanın uygulama kısmında, Netflix'in resmi hesabında yayınlanan reyting sıralamasına göre, Türkiye'de Top10'da yer alan "Kuş Uçuşu" dizisi incelenmiştir. Diziyle ilgili olarak mesleki açıdan alımlamaları belirlemek üzere gazetecilik bölümü mezunu öğrencilerle görüşme yapılmıştır. Çalışmada derinlemesine görüşme yönteminden yararlanılmıştır.

2. KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR VE ALIMLAMA ANALİZİ

Kültürel çalışmalar başta sosyoloji olmak üzere insani bilimlerin buluştuğu bir noktada konumlanır. Çalışmalardan amaçlanan ise kültür endüstrisinin nasıl işlediğini tespit etmek ve kitle kültürünün yapısını kavrayabilmektir. Bu bakımdan kapsam olarak iletişim, medya, kitle kültürü ve popüler kültür, boş zaman kullanımı, ideoloji ve kimlik gibi geniş bir alana sahiptir (Marshall, 2005:444). Kültürel çalışmaların kurucu kuramcıları olarak Richard Hogart ve Raymond Williams'tan söz edilebilir. Kuramın ana ilkeleri bu iki isim tarafından ilk kez ortaya konulmuştur. Frank Raymond Leavis ise edebiyat incelemeleri yaparken 1920'li yıllardan sonra iletişim konusuna bu incelemeler kapsamında yer vermiştir. Aslında Leavis, kapitalist yapı içindeki bir kültür endüstrisi olarak gördüğü sinemaya eleştirel bir yaklaşım getirmiş, seçkin zümre ve halk üzerindeki olumsuz etkilerinden söz etmiştir. Bir bakıma İngiliz medya araştırmaları temelden itibaren kapitalist üretim biçimi ve onun ortaya çıkardığı kültür endüstrisine özellikle yer ayırmıştır. Kitle iletişimin gelişimi, İngiliz toplumunun tarihsel süreç içinde değişime uğrayan kültürel yapısıyla ilişkili görülerek bu değişimin bir parçası olarak okunmaktadır (akt. Koçak ve ark, 2022: 511).

Kültürel çalışmalar, Klasik Marksizm kaynaklı ekonomik indirgemeciliğe mesafeli durarak kültürü ön plana çıkarır. Kültürel çalışmalar, Marksizm'in eleştirilen yönünü zaman zaman kullanmış olsa da altyapı üzerine gereğince eğilmemiştir (Turner, 2016, 33). Bunun yerine izleyici odaklı çalışmalarla ön plana çıkmıştır. Özellikle aktif izleyici konusu kültürel çalışmaların işlediği ana konular arasında yer alır. Hatta kimi zaman aktif izleyici meselesinin abartıldığı yönünde eleştirilere de maruz kalınmıştır (Mutlu, 2005: 161).

Kültürel çalışmalar, medya metinlerini alımlayan izleyicilerin önemine araştırmalarında fazlasıyla vurgu yapmıştır. Bunun sonucunda, izleyicilerin yönlendirmeler karşısında dirençli olduğu ve metinleri kendi bakış açılarına göre yorumlayabileceği düşüncesi hâkim olmuştur (Yaylagül, 2014: 134).

Hall'ün aktif izleyici vurgusu ile metin-okur ilişkisi üzerinden yapmış olduğu alımlama çalışmaları kültürel incelemelere kuramsal ve yöntembilimsel katkı sağlamıştır. Hall, bir metnin üreticisi kadar o metnin tüketicisinin de önemli olduğuna vurgu yapar. O, metnin üretici ile okuyucu arasında her zaman beklenen düzlemde bir alışveriş olmayacağını belirtmektedir. Okuyucuların farklı kimliklerde, farklı toplumlardan, farklı eğitim düzeyinden gelmesi onların anlamlandırma düzeyinde farklı açıklamalar ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Hall, 1973, akt. Güngör, 2022:101).

Alımlama, izleyicinin medya iletilerini nasıl yorumladığı, anlamlandırdığı ve algıladığıyla ilgilidir. Alımlama analizi ise televizyon içeriklerinde üretilen anlam ile izleyicilerin ürettiği anlam arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma yöntemidir. Bu yöntem, izleyicilerin televizyon programlarından nasıl etkilendiğinin ve bu programların izleyicilerin tutum ve davranışlarını nasıl şekillendirdiğinin anlaşılmasına yardımcı olur.

Alımlama araştırmaları, medya mesajlarının izleyiciler tarafından nasıl anlaşıldığını ve yorumlandığını inceleyen bir araştırma alanıdır. Bu araştırmalar, medyanın toplumsal etkilerini anlamamıza yardımcı olur. Alımlama analizi, medya mesajlarını kültürel olan ve genele hitap edecek biçimde kodlanan söylemler olarak görür. Bu, medya mesajlarının belirli bir kültürel bağlamda üretildiğini ve bu bağlama göre yorumlanması gerektiğini ifade eder. İzleyiciler ise bu mesajları kendi bireysel ve toplumsal deneyimleri ışığında yorumlarlar. Bu nedenle, farklı izleyici grupları aynı mesajı farklı şekillerde anlayabilirler (Hojjer, 2005:105- 106).

Eleştirel yaklaşımlar bağlamında izleyicinin medya mesajlarını alımlamasına yönelik ilk araştırmalar kültürel çalışmalar kapsamında gerçekleştirilmiştir. Stuart Hall, iletişim sürecini tek

yönlü bir gönderen-mesaj-alıcı modelinden ziyade daha karmaşık ve etkileşimli bir süreç olarak ele alır. Hall'e göre, iletişim süreci üretim, dağıtım, dolaşım, tüketim ve yeniden üretim olmak üzere birbirine bağlı ancak ayrı unsurlardan oluşan bir yapıdır (Hall, 2005:85).

Medya içeriği, izleyicilere dağıtılırken çeşitli anlamlar ve fikirler içerir. İzleyiciler bu söylemi kabullenip toplumsal pratikte kullanırlarsa tüketim gerçekleşmiş olur. Bu süreçte kodlama ve kodaçımama önemli rol oynar. Kodlama, medya içeriğinin üretilmesi ve dağıtılması sürecindeki anlam üretimi sürecidir. Kodaçımama ise izleyiciler tarafından medya içeriğinin yorumlanması ve anlamlandırılmasını ifade eder (Şeker, 2012).

Kodlamayla-kodaçımama arasında zorunlu bir karşıtlık olmadığını ve mesaj göndermenin illa onun alıcısına ulaşacağını garanti etmediğini vurgulayan Hall, izleyicilerin bir medya mesajıyla/ metniyle karşılaştıklarında üç tür okuma yaptığını belirtir. Egemen okuma olarak adlandırılan birinci tür, metnin ifadelerini tam ve kesin olarak yapımcıların istediği yöne yönlendirilir ve kodlayıcının belirlediği anlam her düzeyde meşru kabul edilir. İkinci okuma türü olan müzakereci okumada izleyici kendi kurallarını koyar; kendi şartlarına, konumuna uygun anlamlar üretir. Üçüncü okuma türü olan muhalif, yani karşıt okuma, izleyicinin mesajın içeriğini eksiksiz olarak anlaması, ancak kendi alternatif kodlarına dayanarak ters yönde anlam üretmesi anlamına gelir (Hall, 2005:96- 97).

Alımlama çalışmalarını önemli ölçüde etkileyen kültürel çalışmalar yaklaşımı, daha çok popüler kültür ürünleriyle ilgilenerek haber yerine diğer televizyon türleriyle daha fazla ilgilenmiştir. Alımlama olgusunu etnografik yöntemlerle inceleyen kültürel çalışmalar yaklaşımında alımlamanın gerçekleştiği ortam öneme sahiptir. Araştırmacılar, izleyen ve okuyucunun, bir metni veya görseli anlamlandırırken, kendi deneyimleri, geçmişleri ve değerleriyle etkileşime girdiğini fark etmişlerdir. Kültürel çalışmalar yaklaşımına bağlı araştırmacılar, bu etkileşimi popüler kültür bağlamında incelemişlerdir. Bu çalışmalarda, alımlamanın beğeni, haz, cinsiyetçi yönleri ve bağlamsal tarafları ele alınmıştır (İnal, 1996:154-163).

3. YENİ MEDYA VE YENİ İZLEME BİÇİMLERİ

İletişim ve haberleşmede yaşanan teknolojik gelişmeler, geleneksel medya karşısında yeni medyanın ciddi bir alternatif olarak boy göstermesini doğurmuştur. Teknolojik değişimlerin hızlı yaşanmasıyla dijital medya olarak da adlandırılan yeni medya mecraları ortaya çıkmıştır. Bu mecralar, birçok alanda değişimlere olanak tanımaktadır.

Son on yılda dijitalleşme, sinema dışında film izleme biçimlerini de çarpıcı şekilde değiştirmiştir. Akıllı telefonlar ve tabletler, internet geniş bant altyapısının gelişimi ve diğer teknolojik gelişmeler, hareket halindeyken film izlemeye olanak sağlamak ve "ev televizyonu" anlayışını, sinema salonları dışındaki film tüketimini de kapsayacak şekilde genişletmektedir (Gaustad, 2019:67). Ayrıca ağ televizyonları geleneksel televizyonlara göre birçok avantaj sunmaktadır.

TV ile karşılaştırıldığında internet üzerinden dizi izleme özgürlüğü izleyici açısından önemli bir faktördür. Son yıllarda dünya çapında çok sayıda insan tarafından tercih edilen dijital platform Netflix, bir anlamda televizyon yayıncılığını dönüştürmüştür. Tryon'a göre, Netflix, estetik çekiciliğiyle kullanıcılarına çeşitlilik/bolluk ve kapsayıcılık vaadi sunarak kendisini televizyonun geleceği olarak konumlandırmaktadır (Tryon, 2015:105). Dijital platformların kullanıcılara sunduğu bu türden seçimler platformların tercih edilme nedenlerinden biridir.

Bu nedenle bu çalışmanın amacı doğrultusunda, Netflix'in Türkiye (URL-1) web sitesinde yayımlanan reyting sıralamasına göre, 3 hafta boyunca (11.12.2023-31.12.2023) Türkiye'de Top10'da ilk sırada yer alan, 2. sezonunda (01.01.2024-14.01.2024) tarihleri arasında Top10'da yer

alan, “Kuş Uçuşu” dizisi gazetecilik mesleği ve dijitalleşmenin gazetecilik üzerindeki etkisini anlamak bakımından çalışmanın konusu olarak seçilmiştir.

4. KUŞ UÇUŞU DİZİSİNİN ALIMLAMA ANALİZİ

Çalışmanın uygulama bölümünde ilk olarak dizinin kodlarından genel anlamda bahsedilmiş ardından gazetecilik öğrencilerinin diziyile ilgili kodaçımları söylemlerinden yararlanılarak aktarılmıştır. Netflix Türkiye’de, Top10’da yer alan “Kuş Uçuşu” dizisinin ilk sezonu Netflix’te 3 Haziran 2022 tarihinde yayınlanmıştır. Bir sezon için toplam sekiz bölüm bulunmaktadır. Dizinin ikinci sezonu, 14 Aralık 2023 tarihinde yayımlanmıştır. Akalay, Miray Daner, İbrahim Çelikkol, İrem Sak, Burak Yamantürk dizideki önemli oyuncularlardır. İkinci sezonda da toplam sekiz bölüm bulunmaktadır. Birinci sezonunu Aslı’nın Lale’yi ekarte ederek zafere ulaşmasıyla tamamlayan dizi, yeni sezonunda Aslı ve Lale’nin amansız çekişmelere sahne olan, medya sektöründe ayakta kalma savaşına yer vermektedir. Dijitalleşmenin gazetecilik mesleğine etkisi dizinin ana temalarından biri olarak ortaya çıkmaktadır. Diziye göre, dijitalleşmenin gazetecilik mesleği üzerindeki en önemli etkisi haber alma biçimlerinin değişmesi olmuştur. Dizi, medya sektörünün acımasız rekabetini ve iktidar hırslarının yol açtığı yıkımı çarpıcı bir şekilde aktarmaktadır (URL-2).

5. YÖNTEM

Bu araştırma yöntem bakımından Kültürel Çalışmalar Okulu’nun alımlama çalışmalarını temel almaktadır. Araştırma, temelde bir alımlama çalışmasıdır ve alımlama çalışmalarında yaygın olarak kullanılan modellerden biri olan Stuart Hall’ün Kodlama/Kodaçımlama modelini kullanmaktadır.

Bu çalışmanın örneklemini Netflix’de 2 sezon yayımlanan “Kuş Uçuşu” dizisi oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında, Gazetecilik bölümünden mezun öğrencilerin diziyeye yönelik düşünceleri ve dizinin kodlarını nasıl çözdükleri anlaşılmasına çalışılmıştır. Yapılan görüşmelerde, öğrencilere Kuş Uçuşu dizisinin gazetecilik mesleği açısından nasıl algılandığı ve yorumlandığını içeren 5 soru sorulmuştur. Sorular dizinin bütün bölümleri dikkate alınarak hazırlanmış, diziyi izleyen grup üyeleri ile dizinin tekrardan izlenmesine gerek görülmemiş; analiz için veri sağlayan bilgiler soru yöntemi ile alınmıştır. Araştırmaya katılan 4 kadın, 4 erkek mezun öğrencilere derinlemesine görüşme yöntemi uygulanmıştır. Görüşme yapılan kadınlar K1, K2, K3, K4 erkekler ise E1, E2, E3, E4 şeklinde kodlanmıştır. Tüm katılımcıların ifadelerine yer verilmiş, benzer ifadeler tekrardan kaçınılarak kullanılmamıştır. Cevaplar yorumlanmış, farklı düşünceye sahip olan ifadeler aktarılmaya çalışılmıştır. Çalışma bağlamında Hall’ün belirlediği 3 okuma şekli detaylı biçimde ele alınmış ve cevaplar bu çerçevede analiz edilmiştir.

5.1. Araştırma Soruları

- Kuş Uçuşu dizisi gazetecilik mesleğini nasıl tasvir ediyor?
- Dizi gazeteciliğin gücünü ve sorumluluğunu nasıl ele alıyor?
- Dizide medya etiğinin nasıl temsil edildiğini değerlendirin. Dizi, mesleki etik ilkeleri koruma mücadelesini ne kadar başarılı bir şekilde sunuyor?
- Dizi gazeteciliğin idealleri ve gerçekleri arasındaki çatışmayı nasıl ele alıyor?
- Sosyal medya ve dijitalleşmenin gazetecilik üzerindeki etkisi dizide nasıl ele alınıyor?

6. BULGULAR

6.1. İzleyicilerin Yaklaşımları ve Değerlendirmeleri

Araştırma öncesinde izlerkitlenin tespiti amacıyla katılımcılara diziyi izleyip izlemedikleri sorulmuştur. Dizide kodlanan söylemin seyircilerce nasıl alımlandığını belirlemek amacıyla ise “Dizi gazetecilik mesleğini nasıl tasvir ediyor?” sorusu yöneltilmiştir. Böylelikle iletideki mesajların izleyiciye ne oranda etki ettiği anlaşılmasına çalışılmıştır. Alımlama sonuçlarına

bakıldığında; katılımcıların kodları birbirinden farklı şekilde açıldıkları ve yorumlarının da bu yönde olduğu anlaşılmaktadır. Bazı katılımcılar dizide gazeteciliğin mesleki açıdan zor bir iş olarak yansıtıldığını düşünürken bazıları ise duruma bu mesleğin insanın hayatına olan etkisi bakımından yaklaşmaktadır. Soruya verilen cevaplar şu şekilde olmuştur:

K1: "Gazetecilik mesleğinin zorluğu ve bu işi yapmak isteyen bir insanın hayatından verebileceği fedakârlıkları tasvir ediyor."

E1: "Dizi, gazetecilik mesleğinin zorluklarını ve rekabeti konu almıştır."

K2: "Dizide gazetecilik alanındaki etik sorunlara ve mesleki standartlara uymayan uygulamalara değinilmektedir."

E2: "Gazetecilik alanındaki tüm zorluklar, gerilim anları, adaletsizlikler ve belirli durumlar dizide gösteriliyor."

K4: "Dizi gazetecilik mesleğini sektörel bağlamda ele alarak sektörün sorunlarını, kolaylıklarını Aslı Tuna ve Lale Kıran üzerinden seyircilere sunuyor."

E4: "Kuş Uçuşu, gazetecilik mesleğini gerçeklerle gösterse de gerçekleri çarpıcı bir şekilde ele alarak mesleğin zorluğunu da gösteriyor."

Verilen cevaplara bakıldığında dizinin egemen kodları yansıttığı anlaşılmaktadır. Katılımcılar ise dizideki kodlamaları müzakereci bir bakış açısı ile alımlamışlardır.

Yukarıda fikir belirtilenlerden farklı bakış açısına sahip katılımcılar ise gazetecilik mesleğinin olması gerektiği gibi yansıtılmadığını düşünmektedir. Bu katılımcılar, dizideki kodlamayı muhalif bir bakış açısıyla alımlamaktadır.

K3: "Gazetecilik mesleğinin kötü tarafı daha bastırılarak gösterilmiş. Normalde gazetecilerin uymak zorunda olduğu tüm kurallar neredeyse çiğnenmiştir."

E3: "Dizi, gazetecilik mesleğini, kaos dolu bir ortamı ve entrikalarla dolu bir hayatı anlatıyor."

"Kuş Uçuşu, gazeteciliğin gücünü ve sorumluluğunu nasıl ele alıyor?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, gazetecilik mesleğinin gücünün ve sorumluluğunun başarıyla dizde aktarıldığı görüşünün katılımcılarda hâkim olduğu anlaşılmaktadır. Dizide, gazetecilerin toplum üzerindeki etkisi, medya endüstrisindeki güç ilişkileri ve gazetecilik mesleğinin zorlukları gibi konular ele alınmaktadır. Bu görüşler, dizinin egemen kodları yansıttığını göstermektedir. Soruya verilen cevaplar ise şöyledir:

K1: "Gazeteciliğin gücünün çok sağlam ve yeri geldiği zaman da kişinin özel hayatını zora sokan tehlikeli bir yanının da olduğunu ele almaktadır."

E1: "Gazeteciliğin gücünü çok net ve çok yüksek tasvir ediyor. Her alana saniyeler içinde ulaşma ve etki etme gibi özellikleri."

K4: "Basının gücünü kurumsal bir düzlemde ele alırken şirket çalışanlarının farklı karakter yapılarıyla birlikte bize sorumluluk ve sorumsuzluk üzerinden sunuluyor."

E2: "Dizi, gazeteciliğin farklı nesiller, farklı yöntemler ve sonuçlar üzerindeki gücünü ve sorumluluğunu gösteriyor. Gazetecilerin toplum üzerindeki etkisi, medya endüstrisindeki güç ilişkileri ve gazetecilik mesleğinin zorlukları vurgulanıyor."

K2: "Medyanın insanları etkileme aracı olduğu ve bunun nasıl uygulandığı ele alınmaktadır."

K3: "Gazeteciliğin gücü dediğimizde her alana ulaşılabilirlik anlaşılıyor. Bu bakımdan dizide bu her alana ve her kitleye ulaşılabilirlik iyi işlenilmiştir."

E3: "Gazeteciler sürekli olarak baskı altında çalışıyorlar ve her zaman doğruyu bulmak zorundalar. Dizi, bu zorlukları ve baskıyı çok iyi yansıtıyor."

E4: "Gazeteciliğin gücünü göstermiştir ama kurgu gereği ana akım figürü çok dikkate alınmış ve tanınmıştır."

Yukarıda yer alan cevaplar bütüncül bir bakışla ele alındığında katılımcıların gazetecilik mesleğinin gösterimini daha çok egemen bir bakış açısıyla alımladıkları ortaya çıkmaktadır. Dizide olumlu ve güçlü kodlarla yansıtılan bu mesleği katılımcılar da çoğunlukla bu şekilde algılamakta ve ekranda aktarılan düşünceyi destekleyici ifadeler kullanmaktadır.

Dizide medya etiğinin temsili de incelenmiştir. Bu konudaki soru ile katılımcıların bakış açıları ve eleştiri düzeyleri ölçülmeye çalışılmıştır. Bundan hedeflenen ise seyircilerce egemen kodların ne oranda kabul edildiği veya eleştiriye tabi olduğunun belirlenmesidir. Kodaçıklama yaklaşımından hareketle değerlendirildiğinde, katılımcıların büyük kısmı dizinin medya etiğinin önemine dikkat çektiğini belirtmiştir. Buna göre dizi, gazetecilerin mesleki etik değerlere bağlı kalmaları gerektiğine dair mesajlar vermektedir. "Dizide medya etiğinin nasıl temsil edildiğini değerlendirin. Dizi, mesleki etik ilkeleri koruma mücadelesini ne kadar başarılı bir şekilde sunuyor?" sorusuna şu cevaplar verilmiştir:

K1: "Dizide medya etiğinin çok disiplinli ve olması gerektiği gibi yansıtıldığını düşünüyorum, bunu da Lale karakteri ile ele almışlar."

E1: "Dizide gazetecilerin etik değerlere bağlılığını görüyoruz. Öte yandan bir başka gazeteci ise şöhret ve gösteriş uğruna tüm etik değerleri ayaklar altına alıyor. Dizi, gazetecilikteki etik değerleri karakterlerle karşılaştırmalı bir biçimde gösteriyor."

E2: "Dizi, mesleki etik ilkeleri koruma mücadelesini farklı karakterlerin bakış açılarıyla yansıtıyor."

K2: "Dizide gazeteciliğin temel etik ilkelerinin doğruluk, tarafsızlık, bağımsızlık gibi yönleri vurgulanıyor. Serinin farklı bölümleri bu ilkeleri farklı şekillerde ele alıyor."

E3: "Dizide medya etiği bana göre çok iyi betimlenmemiş, çünkü sürekli entrikalar ile işler dönüyor ve tabi medya içinde yalanlar da var. Mesleki etik kavramını tek savunan ve onun için mücadele eden Lale karakteriydi."

K4: "Mesleki etik ilkelerin daha esnek olduğu yeni medya gazeteciliğinin gelenekçilikten etik bağlamda ayrıldığını gösteriyor."

Yukarıdaki katılımcıların cevaplarına bakıldığında, genel olarak egemen bir okuma yapıldığı ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar ifadelerinde dizide medya etiğinin iyi temsil edildiğini belirtmektedir.

Ancak, iki katılımcı dizinin medya etiğini yeterince yansıtmadığını düşünmektedir. Bu katılımcılara göre, dizideki Aslı karakteri çoğunlukla mesleki etik değerlere aykırı davranışlar sergilemektedir. Bu iki katılımcı diğerlerinin aksine muhalif bir okuma benimsemektedir.

E4: "Dizideki medya etiği; geleneksel medya etiğine önem veren, teyitsiz haber vermemeye özen gösteren ve nitelikli iş yapmaya çalışan taraftır. Sosyal medyanın gücü ile ilerlemeye çalışan yani Kuş Uçuşu ilerlemek isteyen Aslı ise; etik, ahlak, empati, teyit gibi konuları umursamamaktadır. Onun için her yol mübahtır."

K3: "Dizide medya etiği tamamen ihlal edilmiştir. Aslı karakteri tamamen bir canavar olarak tasvir edilmiş ve hiçbir meslek etiğine uymayan davranışlarda bulunmuştur."

Katılımcılara gazetecilik mesleğinin idealleri ve gerçekleri arasındaki çatışma durumu sorulmuştur. Dizide yansıtılan meslekle, gerçek hayattaki mesleğin kıyaslanmasıyla katılımcıların algılamalarında farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcılar, dizinin gazeteciliğin idealleri ve gerçekleri arasındaki çatışmayı başarılı bir şekilde yansıttığını belirtmiştir. Bu soruya yönelik verilen cevaplar işe şöyledir:

K1: "Dizide doğru ve yanlış olan karakterler var. Aslında ele alınan işin doğrusunun nasıl yapıldığını ve nasıl yapılmaması gerektiğini bir paydada toplamış olmaları çok güzel."

E1: "Her karakterin kendine ait idealleri vardır ve bu idealler kişiliklerine göre şekillenir, karakterler bazen bu idealler uğruna yaptıklarıyla kişiliklerini yeniden şekillendirme yönünde adımlar atar, durumlara girerler."

K3: "Dizide gazeteci idealleri ve gerçekleri arasındaki çatışma iyi işlenen konulardan biridir."

E4: "Dizide gazetecilik ideali ve gerçekler ana akım medya tarafından yansıtılıyor."

Yukarıda düşünceleri verilen 4 katılımcının mesleğin ideali ve uygulaması arasındaki farklılık bağlamında egemen bir alımlama yaptıkları anlaşılmaktadır.

Katılımcılar ayrıca dizinin gazetecilik mesleğinin idealleri ve gerçekleri arasındaki çatışmayı farklı kuşaklardan gelen iki kadın karakterin bakış açılarıyla ele aldığını belirtmektedir. Bu görüşler, dizinin gazetecilik mesleğinin idealleri ve gerçekleri arasındaki çatışmayı farklı perspektiflerden ele aldığını göstermektedir. Bu bağlamda, aşağıda verilen katılımcıların düşünceleri dizinin müzakereci biçimde alımlandığını göstermektedir.

K4: "Gazeteciliğin ideallerinin gerçek dünyada daha çok sermayeye ve güce bağımlı olduğunu bizlere olay örgüsüyle beraber vermektedir."

E2: "Dizi, gazeteciliğin idealleri ve gerçekleri arasındaki çatışmayı farklı kuşaklardan gelen iki kadın karakterin bakış açılarıyla ele alıyor."

K2: "Gazeteciliğin idealleri ve gerçekleri arasındaki çatışmayı, iki kadın karakterin, Aslı ve Lale'nin kariyer yolculuğu üzerinden ele alıyor."

E3: "Hiçbir şey hayal edinilen gibi değil. İşin gerçek yüzünü görünce nasıl bir dünyaya geçiş yaptığını anlıyorsun."

Katılımcılara son olarak "Sosyal medya ve dijitalleşmenin gazetecilik üzerindeki etkisini dizi nasıl yansıtıyor?" sorusu sorulmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu, dizinin sosyal medya ve dijitalleşmenin gazetecilik üzerindeki etkisini başarılı bir şekilde yansıttığını belirtmiştir. Bu görüşler, dizinin egemen kodları yansıttığını göstermektedir. Buna göre, dizi sosyal medya ve dijitalleşmenin haber yapma ve yayma biçimini değiştirdiğini göstermektedir. Katılanların soruyla ilgili yorumları şu şekildedir:

K1: "Dijitalleşmek demek bu işi bilen bilmeyen eğitimli veya eğitimsiz herkesin bir çıkarım ortaya atması ve bunu yanlış anlaşılmağa müsait belgelerle kanıtlanma çabasıdır. Dizi bu işe yıllarını vermiş ve eğitimlerini tamamlamış tüm bireyleri bir kenara atıp sadece yazmak için yazan herkesin bu işe ve bu iş için çaba gösteren herkesi zedelemiş olmasını yansıtmıştır."

E3: "Doğru haber kavramını dijitalleşme ile yitirme söz konusu, ama sosyal medya gücü ile anında parlama, gündeme gelme de söz konusu. Çünkü artık toplumlar sosyal medya üzerinden etkileşim içinde ve yaşanan olaylar sosyal medya da anında yayılıyor."

K4: “Dizi yeni medyanın dijitalleşmeyle beraber gazetecilik sektörü üzerinde büyük etki kurduğunu aynı zamanda yeni medyanın geleneksel medyaya kıyasla daha hızlı olması geri dönüşün sağlanması ve kamuoyu oluşturmada daha başarılı olduğunu bizlere gösteriyor.”

Bazı katılımcılar ise dizinin sosyal medya ve dijitalleşmenin gazetecilik üzerindeki olumsuz etkilerini yeterince yansıtmadığını düşünmektedir. Bu katılımcılar, muhalif bir omuma biçimini benimsemektedir. Onlara göre, dizi, sosyal medya ve dijitalleşmenin haberin doğruluğu, etiği ve kalitesi gibi konularda yarattığı sorunları yeterince ele almamaktadır.

E1: “Sosyal medyanın gücü kendini gösteriyor. Sahte sayfalar ya da başkaları tarafından görüntülerin linç edilmesi ve diğer olaylar bunu gösteriyor.”

E2: “Dizide, sosyal medya ve dijital araçlar, haber yapmanın ve yaymanın yeni yollarını sunarken, aynı zamanda haberin doğruluğu, etiği ve kalitesi gibi konularda sorunlar yaratıyor.”

K2: “Dizide Aslı karakterinin izlenme sayısını artırmak için Twitter'da trend konuları ana konu olarak seçmesiydi. Ve bu yöntem başarılı oldu. Buda, sosyal medyanın geleneksel medyayı nasıl etkilediğinin en iyi örneğidir.”

K3: “Dizide Aslı karakterinin birden fazla sahte profil açıp hoşlanmadığı bir kişiye iftira atmaya çalıştığı, bu durumda trendlere girerek diğer gerçek hesapları kışkırttığı çok güzel anlatılıyor.”

E4: “Sosyal medya ve dijitalleşme de okuyucu ve tüketicilerde bir tembellik oluşturmuştur. Sadece yazı olarak değil izlenme olarak da insanlar artık uzun şeyler izleyemez ve daha kısa şeyler arar hale gelmiştir.”

SONUÇ

Araştırma kapsamında yapılan görüşmeler sonucunda, katılımcıların “Kuş Uçuşu” dizisini farklı şekillerde alımlayıp yorumladıkları anlaşılmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu, dizinin gazetecilik mesleğini, medya etiğini ve gazeteciliğin idealleri ile gerçekleri arasındaki çatışmayı başarılı bir şekilde yansıttığını düşünmektedir. Bu görüşler, dizinin egemen kodları yansıttığını göstermektedir. Ancak, bir katılımcı dizinin gazetecilik etiğini yeterince yansıtmadığını düşünmektedir. Bu katılımcıya göre, dizideki Aslı karakteri, çoğunlukla mesleki etik değerlere aykırı davranışlar sergilemektedir. Bu katılımcının görüşü, dizinin muhalif kodları yansıttığını göstermektedir.

Katılımcılar dizinin sosyal medya ve dijitalleşmenin gazetecilik üzerindeki etkisini başarılı bir şekilde yansıttığını düşünmektedir. Bu da dizinin egemen kodları yansıttığını göstermektedir. Buna göre, dizi sosyal medya ve dijitalleşmenin haber yapma ve yayma biçimini değiştirdiğini göstermektedir.

Dizi, gazetecilik mesleğinin zorlukları ve rekabeti, medya etiğinin önemi ve gazeteciliğin idealleri ile gerçekleri arasındaki çatışma gibi konuları ele alarak izleyicileri düşünmeye teşvik etmektedir. Katılımcılarla “Kuş Uçuşu” dizisi üzerinde yapılan çalışmada aktarılan mesajları farklı sorularda farklı biçimlerde açıldıkları anlaşılmaktadır. Bir bakıma Hall tarafından ortaya konulan egemen ve muhalif okuma biçimlerinin farklı sorularda farklı biçimde ortaya çıktığı görülmektedir. Tek yönlü bir açıklama söz konusu olmayıp katılımcılar hem egemen hem de müzakereci biçimde mesajları yorumlamışlardır.

Katılımcıların gazetecilik mesleğinin dizideki gösterimini daha çok egemen bir bakış açısıyla alımladıkları ortaya çıkmaktadır. Dizide olumlu ve güçlü kodlarla yansıtılan bu mesleği katılımcılar da çoğunlukla aynı biçimde algılamakta ve yansıtılan düşünceyi desteklemektedir.

Çalışma sonuçlarına genel olarak bakıldığında, medya içerikleri karşısında izleyicilerin bazen aktif bazen ise pasif biçimde konumlanabildiği anlaşılmaktadır. İzleyiciler medya mesajları karşısında kendi düşüncelerini de geliştirebilmektedir.

KAYNAKÇA

- Büyükarslan, S., ve Yengin, D. (2019). İzleyicilerin dizi izleme süreci içindeki etkileşiminin analizi. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 3(2), 146-163.
- Ciacu, N. ve Tănase, T. (2012). Television in the social media era. *Communication & Marketing/Revista De Comunicare Si Marketing*, 3(4), 95-107
- Gaustad, T. (2019). How streaming services make cinema more important: Lessons from Norway. *Nordic Journal of Media*
- Güngör, N. (2022). Kültürel çalışmalar: Görmezden gelinenin görünür kılınması. 4. *BOYUT Medya Ve Kültürel Çalışmalar Dergisi* (20), 91-109.
- Hall, S. (2005). *Kodlama, kodaçımılama*. Yiğit Yavuz (çev.), Şahinde Yavuz (der.), Medya ve izleyici bitmeyen tartışma, Vadi Yayınları, Ankara.
- Hojjer, B. (2005). *İzleyicilerin televizyon programlarını alımlayışı: Kuramsal ve metodolojik değerlendirmeler*. Şahinde Yavuz (çev ve der.), Medya ve İzleyici Bitmeyen Tartışma, Vadi Yayınları, Ankara.
- İnal, M. A. (1996). *Haberi okumak*. Temuçin Yayınları, İstanbul.
- Jensen, K. B. ve Rosengren, K. E. (2005). *İzleyicinin peşindeki beş gelenek*. Şahinde-Yiğit Yavuz (çev.), Medya ve izleyici bitmeyen tartışma, Vadi Yayınları, Ankara.
- Karaduman, S. (2019). Yeni medya okuryazarlığı: Yeni beceriler/olanaklar/riskler. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(1), 683-700.
- Koçak ve Küçük. (2022). *Frankfurt okulu ve eleştirel medya*. Ankara: Akademisyen Yayınları.
- Koçak, M. C., Küçük, O., ve Yıldız, B. (2022). Türk TV dizileri üzerine alımlama analizi: "Medcezir" dizisi. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 12(3), 468-485.
- Livingstone, S. (2004). The Challenge of Changing Audiences: or, what is the audience researcher to do in the Age of the Internet. *European Journal of Communication*, 19(1),75-86.
- Marshall, G. (2005). *Sociology sözlüğü*. (Çev. O. Akınhay & D. Kömürcü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Matrix, S. (2014). The Netflix effect: Teens, binge watching, and on-demand digital media trends. *Jeunesse: Young People, Texts, Cultures*, 6(1), 119-138.
- McCreery, P. S. ve Krugman, M. D. (2015). TV and the iPad: How the tablet is redefining the way we watch. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 59(4), 620-639.
- Mikos, L. (2016). Digital media platforms and the use of TV content: Binge watching and video-on-demand in Germany. *Media and Communication*, 4(3),154-161.
- Şeker, T. ve Şimşek, F. (2012). Kodlama-kodaçımı bağlamında muhteşem yüzyıl dizisinin lise öğrencileri üzerindeki etkilerine yönelik alımlama analizi. *Selçuk İletişim*, 7(2), 111-120.
- Tryon, C. (2015). TV Got better: Netflix's original programming strategies and binge viewing. *Media Industries Journal*, 2(2), 104- 116.
- Turner, G. (2016). *İngiliz kültürel çalışmaları*. (Çev. D. Özçetin ve B. Özçetin), Ankara: Heretik Yayınları.
- Yaylagül, L. (2014). *Kitle iletişim kuramları*. Ankara: Dipnot Yayınları.

İnternet Kaynakları

URL-1: netflix.com, Erişim:20.01.2024

URL-2:<https://www.cumhuriyet.com.tr/yasam/cuneyt-ozdemirden-kus-ucusu-2-sezon-yorumu-gulumseyerek-izliyorum-2152247>